
Saara Makkonen

Väitöskirjani – tieteellisen intohimon tuotos ja elämäni tuki

Niputan keräykseen vietäviä papereita. Olen oppinut tekemään sopivankokoisia pinkkoja, jotka on helppo sitoa narulla tukevasti kasaan ja jotka ovat riittävän kevyitä kantaa ulkona olevaan varastoon. Olen töissä kunnan toimistossa; työllistettynä toimisto-apulaisena. Tai oikeammin toimistotyöntekijöiden apulaisena, koska autan muita työntekijöitä eri tavoin. Kirjoitan kirjekuoriin nimiä, laitan valmiit monisteet kirjekuoriin ja suljen ne. Lisäksi toimin toisten tekstien ja numeroiden tarkastajana kun kyseessä on tärkeämpi asia. Vaativampia tekemisiä ovat salaisten papereiden silppuaminen ja arkiston järjestely. Viimeksi mainittu on lähimpänä koulutustani. Olenhan tutustunut arkistoihin väitöskirjan aineistoa etsiessäni.

Väittelin vuosi sitten, 2008, terveystieteiden tohtoriksi. Se oli pitkän prosessin tulos. Tämä työ ohjasi elämääni enemmän kuin kymmenen vuoden ajan. Sinä aikana tapahtui elämässäni paljon – rankkojakin tapahtumia. Voisi sanoa, että ainoa pysyvä ja turvallinen tapahtuma tällöin oli väitöskirjan tekeminen. Se seurasi mukanani kiinnekohtana, kun jouduin työttömäksi, muutin paikkakuntaa ja sairastuin.

Aika ennen tohtorin tutkintoa

Ajatus väitöskirjan kirjoittamisesta pohjautuu toimimiseen sairaanhoidonopettajana Helsingin IV:ssä terveydenhuolto-oppi laitoksessa laboratoriohoitajakoulutuksessa 1980-luvulta lähtien.

Saara Makkonen väitteli terveystieteen tohtoriksi ammatillisen koulutuksen historiasta. Tie tohtoriksi oli monipolvinen, mutta tutkijan sitkeydellä hän hän vei tutkimuksensa väitöskirjaksi.

Taustalla minulla oli tällöin laboratoriohoitajan, erikois-laboratoriohoitajan ja sairaanhoidon opettajan tutkinnot. Sairaanhoidon opettajan tutkintoa suorittaessa syntyi kipinä jatkaa akateemiseen koulutukseen. Niinpä hakeuduin yliopistoon kasvatustieteiden opintoihin. Koska minulla ei ollut ylioppilastutkintoa, ainoa mahdollisuus oli päästä erillisessä kiintiössä sisälle. Ehkä juuri ylioppilastutkinnon puute vauhditti minua pyrkimään eteenpäin. Ehkä halusin näyttää pärjääväni opinnoissani, koska jätin lukion kesken jo ensimmäisen vuoden jälkeen lähinnä kielissä takkuilun takia.

Kasvatustieteiden maisterin tutkinnon suoritin opettajan työn ohessa Helsingin yliopistossa. Opinnot venyivät noin kymmenen vuoden mittaisiksi. Tämä sai kasvatustieteen laitoksen johtajan professori Niskasen epäilemään oppimiskykyjäni syventävien opintojen loppuun yhteydessä. Akateeminen ura oli päättyä tähän. Reputin kirjallisen kokeen. Suullisen kokeen jälkeen arvostelin kirjallisesti professori Niskasen tapaa arvioida osaamistani ja yleensä suhtautumista opiskelijoihin. En voinut hiljaa katsella, kun opiskelijat istuivat pelosta kalpeana professorin oven takana odottaessaan vastaanotolle pääsyä. Kriittisen kirjeenvaihtomme päätteeksi hän kuitenkin "pitkän harkinnan jälkeen" antoi minulle "hyvät tiedot" ja näin mahdollisti jatko-opintoihin pääsyn.

Historia oli ollut sydäntäni lähellä ehkä jo koko aikuisiän ajan. Laboratoriohoitajakoulutuksessa sain opettaa kyseistä ainetta. Aiheeseen paneutuminen lisäsi entisestään kiinnostusta siihen. Lääketieteen, sairaanhoidon ja laboratoriotyön kehitys vei ajatukseni kauas menneisyyteen. Kauan ennen Hippokrateen aikaa keksittiin sokeritauti ihmettelemällä, miksi joidenkin potilaiden virtsa keräsi enemmän kärkeä kuin toisten. Virtsan maistelun tulos osoitti, että kärpäset olivat mieltyneet makeaan virtsaan. Potilaiden näytteiden analyysit kehittivät pikku hiljaa aistimenetelmistä kemiaa ja fysiikkaa hyväksikäyttäviksi menetelmiksi. Alun vaatimattomasta luonteesta huolimatta ne antoivat arvostusta lääkärin työlle ja ne saivat painoarvoa sairauden diagnostiikassa luonnontieteiden kehityksessä. Samalla tuli mukaan erillisen koulutuksen kehittäminen. Laboratoriotyön monipuolistuttua tehtäviä suorittamaan koulutettiin sairaalan avustavaa henkilökuntaa ja lopulta muodostui oma ammattikunta laboratoriohoitajat.

Tohtorin tutkinto kutsuu

Tohtorintutkinnon suorittaminen tuli ajatuksiin pian maisterin tutkinnon jälkeen, noin vuonna 1994. Tärkeä tekijä tässä oli ammattikorkeakoulujen perustaminen. Tarvittiin akateemista henkilökuntaa. Terveystieteiden opettajat valtasivat innokas kouluttautumispaine ja siinä imussa minäkin hakeuduin jatko-opintoihin, tosin myös oman sisäisen paineen vauhdittamana. Olin tällöin töissä terveydenhuollon lehtorina Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa Joensuussa. Aloitin tohtoriopinnot Joensuun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa. Tutkimusseminaareja vetivät professori Leena Aho ja silloin vastaväitellyt Tapio Kosunen. Tutkimusaiheen täsmentyminen jatkui. Selvä se ei ollut vielä. Keskityin seminaareissa eri maiden laboratoriohoitajan työn ja koulutuksen tarkasteluun. Hain jonkinlaista taustaa tai viitekehystä tutkimukselleni samalla kun yritin tarkentaa aiheitani. Mieleissäni pyöri ajatus laboratoriohoitajan työn tietoperustan selvittäminen opetus-

suunnitelman avulla. En kuitenkaan osannut ongelmaani riittävästi esittää, enkä näin ollen saanut siihen kannustusta. Luulen, että ongelmana oli se, että tällainen aihe ei ollut lähellä kyseisten ohjaajien erikoisalaa.

Vuonna 1997 menin lukuvuodeksi opiskelijavaihtoon USA:han Minnesotan yliopistoon. Siellä väitöskirjan aihe täsmentyi laboratoriohoitajan opetussuunnitelmaan. Keskityinkin siellä opetussuunnitelman perusteiden opiskeluun. Otin myös yksityistä ohjausta väitöskirjan tekemiseen apulaisprofessori James R. Stone III:lta (Department of Work, Community, and Family Education). Se oli innostava kokemus. Tein ohjaajalle suunnittelemani tavoitteet, joihin yhdessä sitouduimme. Aluksi meillä oli viikoittaiset tapaamiset, joissa sain hyvin yksityiskohtaista ohjausta leppoisassa ilmapiirissä. Aihe pyöri opetussuunnitelmateorian ympärillä.

Ohjaus tukena tutkijanalan polulla

Vuonna 1999 vaihdoin työpaikkaa Joensuusta Oulun yliopistoon kliinisen laboratoriotieteen suunnittelijaksi. Samalla vaihtui jatko-opintojen suorituspaikka Oulun yliopistoon. Joensuun yliopistossa suoritettut opinnot hyväksyttiin täysimääräisinä Oulun yliopistoon. Väitöskirjan teko jatkui lääketieteellisessä tiedekunnassa, hoito- ja terveyshallintotieteen laitoksella. Uusi työni vei melkein kaiken työaikani, joten tutkimuksen eteneminen tapahtui hitaasti työn ohessa. Pääohjaajani oli hoidon didaktiikan professori Sirpa Janhonen. Toisena ohjaajana oli professori Aimo Ruokonen kliinisen kemian laitokselta. Aihe täsmentyi laboratoriohoitajan koulutuksen historian tarkasteluun. Koska kyseessä oli historian tutkimus, yhdeksi ohjaajaksi pyydettiin asiantuntija historian laitokselta. Tämä yhteys katkesi kuitenkin lyhyeen. Koska tutkimukseni eteni hitaasti, tämä ohjaaja lopetti ohjaamisen. Hänen mielestään minulla ei ilmeisesti ollut riittävästi osaamista väitöskirjaa varten. Tämä meinasi lamaannuttaa tutkimukseni etenemisen. Onneksi varsinaiset ohjaajat eivät sellaista asennetta ilmaisseet vaan kan-

nustivat eteenpäin.

Ohjausryhmään kuului myös professori Arto Pakarinen Oulun yliopistollisen sairaalan laboratorion ja professori Karen Karni Minnesotan yliopistosta USA:sta. Olin tutustunut Professori Karniin useissa kongresseissa ja keskustellut hänen kanssaan tutkimuksestani. Lukuvuoden 1997–98 aikana olin hänen laitoksellaan Minnesotan yliopistossa. Hänen avustuksellaan sain hankittua tutkimuksessani tarvittavaa kirjallisuutta. Lisäksi päivittäiset keskustelut hänen kanssaan auttoivat minua tarkentamaan tutkimusaiheeni. Hänellä oli taito saada innostukseni nousemaan. Ohjaajien asiantuntijuus kattoivat tutkimusalueesta, laboratoriotyön ja koulutuksen.

Tutkimusaiheen rajaamisessa meni useita vuosia ennen kuin se rajautui Turussa tapahtuneeseen laboratoriohoitajakoulutuksen kehitykseen. Paneuduin sitä ennen laajasti teorioihin opetus-suunnitelmasta, yhteiskunnan muutoksesta, tietoperustasta, pätevydestä ja ammatillisuuden kehittämisestä. Kirjoitin niistä lukuisia sivuja ja aikaa meni kuukausia, ehkä jokunen vuosikin. Kun rajasin aiheeni lähinnä Suomalaiseen koulutukseen, mukana olivat vielä ammattikorkeakoulutus ja yliopistossa tapahtuva koulutus. Lopullisen rajaamisen jälkeen tilanne helpottui. Vaikka tunsin olleeni harhateillä pitkään, koin kuitenkin oppineeni paljon tutkittavan aiheen taustoista ja siihen läheisesti liittyneistä ilmiöistä. Jälkeenpäin ymmärsin, ettei se ollut harhatie, vaan väitöstutkimukseen kuuluva tie.

Sain ohjausta aina tarvittaessa. Se oli hyvin tärkeää. Hyvin helposti jäin miettimään jotain yksityiskohtaa tai ajatusta ja jumiuduin siihen tilanteeseen pitkäksi aikaa. Keskustelu ohjaajien kanssa avasi ajatussolmut ja pääsin eteenpäin. Ohjaukset olivat hyvin konkreettisia, eikä tarvinnut jäädä miettimään mitä sillä tarkoitettiin. Koska tutkimusaihe kattoi eri tieteenaloja ja koska ohjaajat olivat eri tieteenaloilta, välillä tuli ristiriitaisia ohjeita. Aina kuitenkin löytyi ratkaisu ilman suurempia kompromisseja. Oli hyvin antoisaa tieteiden välinen keskustelu.

Pienellä rahalla suureen päämäärään

Tutkimusta varten sain joitain apurahoja. Laboratoriolääketieteen Edistämissäatiö kannusti työskentelyäni tutkimuksen alkuvaiheessa. Suomalainen konkordia-liitto mahdollisti osallistumisen laboratoriohoitajien maailman kongressiin, Vancouveriin, vuonna 2000. Siellä pidin posteriesityksen tutkimuksestani. Sen avulla keskustelu eri maiden kollegojen kanssa antoi hyviä ideoita tutkimukseeni. Aikaisemmin vuonna 1996 minulla oli suullinen esitys tutkimussuunnitelmasta vastaavassa kongressissa Oslolla. Vuonna 2001 oli myös suullinen esitys Tukholmassa Pohjoismaisessa kasvatustieteen tutkimus yhdistyksen kongressissa.

Kongresseissa tutkimussuunnitelman ja prosessissa olevan tutkimuksen esittäminen posterina tai suullisesti vauhdittivat monella tavalla tutkimuksen etenemistä. Abstraktien viimeinen jättöpäivä toimi kiihdykkeenä työskentelyssä. Esittämistilaisuus ja keskustelut antoivat uusia näkökulmia aiheeseen. Tutkimuksen esittäminen kansainvälisellä areenalla antoi myös uudenlaista itsevarmuutta työskentelyyn.

Vuoden 2004 alkupuolella määräaikaiset työsuhteet Oulun yliopistossa loppuivat. Siihen vaiheeseen liittyi paljon ikäviä tapahtumia työyhteisössä. Olin mukana käräjillä todistamassa kollegani puolesta viranhakuun liittyvissä epäselvyyksissä, samoin tekemässä eduskunnan oikeusasiamiehelle kantelua laitoksen hallinnosta ja varojen käytöstä. Tämä vei voimia ja edisti määräaikaisen työsuhteeni päättymistä. Tosin koko yliopistossa työskentelyn ajan oli laitoksella ristiriitoja, jotka vaikuttivat muun muassa siihen, etteivät ohjaajani tutkimusprojektit saaneet rahoitusta.

Keväällä 2004 päättyi määräaikainen työsuhde Oulun yliopistossa. Tämän jälkeen sain Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin EVO-rahoitusta. Tämä oli hienoa aikaa. Sain tehdä hetken tutkimusta vapaana taloudellisista huolista. Tämän jälkeen elin työttömyyskorvauksella noin vuoden, poikkeuksena oli joitakin tilapäisiä opetustehtäviä. Työttömänä oleminen merkitsi sitä, että

sain aikaa tehdä tutkimusta, vaikka taloudellinen tilanne huononi. Tutkimuksen tekeminen toimi eräänlaisena terapiana työttömyydestä selviämässä. Tunsin edelleen olevani arvokas osa yhteiskuntaa, vaikka en ollut työn avulla kiinni hyväksytyssä järjestelmässä. Työvoimatoimisto myönsi anomuksesta luvan tehdä väitöskirjaa työttömyyskorvauksella. Eräänä syynä oli se, että minulla oli jo muut tutkintoon sisältyvät opinnot tehtynä.

Uusi työ ja sairastuminen

Keväällä 2005 minulle tarjottiin töitä Lahdesta työttömien työnhakuvalmennuksessa. Tosin tuleva työnantaja suhtautui hyvin epäilevästi osaamiseeni, kun kuuli että oli tekemässä väitöskirjaa. Minun ei uskottu ymmärtävän ”käytännön” töitä. Vakuutettuani, että väitöskirja oli minulle vain harrastus, sain työpaikan. Tämä katkaisi kuitenkin väitöskirjani teon. Uusi tehtävä vaati perehtymistä aiheeseen ja uudelle paikkakunnalle siirtyminen sinänsä vei myös voimia. Perheeseeni kuului kolme Tiibetinmastiffi-koiraa ja neljä kissaa. Jätin kissat asuntoni vuokralaiselle Ouluun. Koirat vein hoitokotiin ja itse asuin autokaupan yläkerrassa pienessä soluasunnossa.

Olin ollut uudessa työssä vajaan kuukauden kun minulla todettiin aggressiivinen rintasyöpä. Tämä laittoi elämäni suunnitelmat uusiksi. Uusi työ sai jäädä kuten myös väitöskirja ja muut elämän normaalit kuviot. 1 ½ vuotta kestäneet syöpähoidot alkoivat; lukuisat tutkimukset, kaksi leikkausta, kolmen viikon välein, 6 kertaa tapahtuneet sytostaatti-tiputukset, kuukauden kestävä päivittäinen sädehoito ja herseptintiputus 9 kertaa kolmen viikon välein. Elämä keskittyi syöpähoitojen läpiviemiseen ja välttämättömiin päivittäisiin askareisiin. Hoidot olivat kohdallani rajut.

Juuri muuhun ei ollut aikaa eikä voimia.

Hoitojen loputtua olin vielä heikossa kunnossa. Väitöskirja alkoi

kuitenkin tulla taas mieleen. Etsin paperit muuttolaatikoista ja aloin tutustua tehtyyn työhön. Keskittymiskyky oli mennyt olemattomaksi hoitojen aikana. Oli vaikea ymmärtää aikaisemmin kirjoitettua tekstiä. Muun muassa television katsominen tuotti vaikeuksia – oli vaikea ymmärtää jopa uutisia. En kuitenkaan antanut periksi. Annoin itselleni aikaa. Luin tekstiäni rauhassa ja pääsin ajan tasalle aikaisempien ajatusten kanssa. Tein töitä hetken päivässä ja nukuin. Keskittyminen vanhaan tuttuun aiheeseen parani koko ajan. Työni työttömien kouluttajan oli ollut määräaikainen, joten minulla ei ollut työpaikkaa mihin palata. Olin hoitojen ajan KELAn kuntoutustuella. Voimani eivät kuitenkaan palanneet työnhakutasolle, joten siirryin ansiosidonnaiselle työttömyyspäivärahalle. Tämä antoi mahdollisuuden jatkaa väitöskirjatyön lopettamista pienin askelin.

Hoitojen aikana olin pakotettu myymään Oulussa olleen asunon ja ostamaan uuden. Edullisen talon löysin läheltä Lahtea pienestä kunnasta. Sain sinne mukaani koko eläinperheeni. Eräs naapureista kuitenkin häiriintyi koiristani niin, että lopulta haastoi minut käräjille. Syyteharkinnan aikana tämä naapuri kiusasi minua monin eri tavoin. Puolen vuoden piinan jälkeen minut todettiin syyttömäksi. Tämä prosessi vei taas voimiani eikä väitöskirjan teko oikein edistynyt.

Esitarkastus ja juhlalliset lopetustilaisuudet

Vuonna 2007 väitöskirjatyöni oli edennyt jo niin pitkälle, että mukaan voitiin ottaa esitarkastajat. Heidät valittiin sekä historian että kliinisen laboratoriotyön alueelta. Tutkimuksen molemmat aihealueet tulivat näin katetuksi. Esitarkastajina olivat kouluhistorian emeritus professori Martti Kuikka Helsingin yliopistosta ja kliinisen kemian professori Kerttu Irjala Turun yliopistosta. Sain heiltä kannustavaa ja asiantuntevaa ohjausta. Erityisesti Professori Kuikan ohjaus selkiinnytti ja vauhditti raportin laatimista. Historian tutkimus ei ollut tutkimukseni ohjaajille kovin tuttua. Niinpä ohjaus-

ryhmä pyysi prof. Kuikan henkilökohtaisesti paikalle kertomaan historian tutkimuksen periaatteista. Tämä oli hyvin mielenkiintoinen ja kaikkia osapuolia innostava tapaaminen. Oli hienoa, että eri tieteenalojen (historia, kliininen kemia, hoidon didaktiikka ja kliininen laboratoriotiede) edustajat keskustelivat yhdessä ja toivat omat näkemyksensä tutkimuksestani.

Tein esitarkastajien ehdottamia korjauksia. Tämä vei yllättävän paljon aikaa. Historian alueen ehdotukset olivat erittäin kannustavia ja selkiinnyttivät tutkimustani, josta olen hyvin kiitollinen. Jotkut esitarkastajien ehdotukset olivat joltain osin ristiriitaisia myös ohjaajien kanssa. Kompromissien tekeminen näiden ehdotusten välissä vaati aikaa. Suostuin joihinkin ehdotuksiin, vaikka ne eivät mielestäni olleet tutkimukselleni eduksi. Tein myönnytyksen, jotta tutkimukseni etenisi. Tämä tilanne meinasi lannistaa minut ja laskea motivaatiota. Ehkä se kuitenkin kuului väitöskirjan tekemiseen, nöyryä asiantuntijoiden edessä, kun omat perustelut eivät tuottaneet tulosta. Ohjaajat ja esitarkastajat kuitenkin kannustivat vielä jaksamaan, kun oltiin niin lähellä päätöstä. Tämä on varmaan tuttua kaikissa opinnäytetöissä, joissa työtä tehdään omalla sydänverellä.

Lopullisen hyväksytyn väitöskirjatutkimuksen painattaminen yliopistopainossa osoittautui yllättävän vaikeaksi. Pitkän matkan takia en mennyt paikanpäälle Ouluun, vaan hoidin asian painon kanssa puhelimitse ja sähköpostilla. Se oli väärä ratkaisu. Jos olisin istunut painossa asiaa hoitavan henkilön kanssa, olisi monet epäselvyydet voitu hoitaa kuntoon kerralla. Nyt käsikirjoitus kulki sähköpostina ja paperiversiona edestakaisin lukemattomia kertoja. Olin ihmeissäni, että uusia virheitä saattoi latomossa tulla tekstiin kaiken aikaa. Joka kerran, kun tarkastin edellisiä korjauksia, minun oli luettava myös koko 200 – 300-sivuinen teksti huolella. Tätä tein useita kertoja. Erityisesti virheitä tuli taulukoihin, joissa jollain kerralla saattoi sarakkeiden rivit muuttaa paikkaansa. Tarkastus tuntui tuskastuttavalta, eikä näyttänyt koskaan loppuvan. Täytyy sanoa, että väitöskirjan tekeminen oli hyvä testi hermojen kestävyuden mittaamisessa.

Koska tein väitöskirjan loppuvaiheen etätyönä, tarvitsin luottohenkilön Oulun yliopistolle. Hän oli ystäväni Paula Oja, joka työskenteli suunnittelijana Oulun yliopistollisen sairaalan laboratoriossa. Samassa paikassa työskentelivät ohjaajani professori Aimo Ruokonen ja professori Arto Pakarinen, jotka antoivat kaiken tukensa myös käytännön asioissa. Paula Oja otti kopioita ja lähetti käsikirjoituksia tarkastajille. Viime vaiheessa hän vei anomuksia väitöskirjan tiedekunnan toimistoon ja yliopistopainoon. Väitöstilaisuuden käytännön järjestelyt olivat myös hänen harteillaan: karonkkapaikan tarkastaminen ja varaus, väitöstilaisuuden luentosalin varmistaminen. Väitöskirjakäsikirjoituksen työstämisen loppuvaiheessa oli uskottoman paljon erilaista toimistotyötä, jonka toteuttamisesta olen Paulalle kiitollinen

Väitöstilaisuus oli 6.6.2008 perjantaina klo 12. Tulin Ouluun saman viikon maanantaina, jotta voisin rauhassa tarkistaa, että kaikki oli kunnossa. Kävin henkilökohtaisesti väitösalissa ja karonkkakabinetissa ja keskustelin vielä tilaisuudesta vastaavan kanssa. En halunnut jännittää tilavalmistelujen takia. Olin kirjoittanut suurilla kirjaimilla oman puheeni ja väitöstilaisuuden muodolliset sanat. Karonkan istumajärjestys käytiin yksityiskohtaisesti läpi paperilla ohjaajan kanssa.

Vaikka väitöskirjan loppuun saattaminen vei kaiken aikani, ennätin jännittää tulevaa tilaisuutta. Siinä ei auttanut se, että olin ollut opettajana melkein 30 vuotta. Jännittäminen johtui myös osaksi siitä, että olin ollut neljä vuotta työelämästä pois. Työttömyys, syövänhoito ja diagnosoitu masennus olivat kuluttaneet voimiani. Se tuntui jo väitöskirjan kirjoittamisessa ja erityisesti väitöstilaisuuteen valmistautuessa. Nukuin useaan otteeseen päivisin myös väitöstä edeltävällä viikolla. Yritin lepäämällä terästäytyä tilaisuuteen. Väitöstilaisuutta edeltävänä iltana kävimme vastaväittäjän ja pääohjaajan kanssa juomassa lasilliset viiniä. Samalla tutustuimme toisiimme vapaammassa ilmapiirissä.

Väitöspäivän aamuna kävellessäni majapaikalta laitokselle ohjaajani luo tunsin itseni maailman yksinäisimmäksi ihmiseksi.

Toisaalta rinnassa oli juhlallinen tunne kulkiessani mäntymetsän poikki. Laitoksella oli vielä yhteinen kahvitilaisuus ohjaajien ja vastaväittäjän kanssa voileipineen ja konjakkeineen. Siinä vaiheessa olin sitä mieltä, että tällaiset tilaisuudet eivät ole ihmistä varten – ei niitä tarvita ollenkaan. Tämä oli kuulemma hyvin tavalinen väittelijän tunne.

Väitöstilaisuus pidettiin hammaslääketieteen luentosalissa. Olin kutsunut tilaisuuteen lähimmät omaiseni, veljeni ja sisareni perheineen sekä lähimmät ystävät. Omaisille tilaisuus oli ensimmäinen laatuaan ja jännitti varmasti enemmän kuin minua. Entiset työtoverini ja muutama tutkimusseminaarilainen kunnioittivat myös tilaisuutta läsnäolollaan. Vastaväittäjänä toimi emeritus professori Kale Juva Turun yliopistosta. Hän oli työskennellyt aikaisemmin myös kliinisen laboratorion ylilääkärinä Turun yliopistollisen sairaalan laboratoriossa ja ollut myös mukana aktiivisesti perustamassa laboratoriohoitajakoulutusta. Kustoksena oli pääohjaajani Sirpa Janhonen.

Kävellessäni vastaväittäjän ja kustoksen välissä saliin jännitys vähitellen väheni ja tilalle tuli jonkinmoinen innostus puhua tutkimastani aiheesta. Tiesin vastaväittäjän teräväkieliseksi ja nopeaälyiseksi ihmiseksi, mutta kuitenkin hyväntahtoiseksi. Hän osoittautui herrasmieheksi. Tilaisuus eteni protokollan mukaan muutoin paitsi, että istuin kuuntelemaan vastaväittäjän puhetta. Pian tajusin tilanteen ja nousin seisomaan. Kysymykset olivat asiallisia ja tarkkoja ja kattoivat koko aiheen. Ne olivat hyvin huumorilla höystettyjä ja piti kuulijat virkeinä. Aika meni yllättävän nopeasti ja innostuin aiheestani niin, että olisin ollut valmis väittelemään siitä pidempäänkin. Yleisö ei varmaankaan olisi sitä kestänyt. Laitoksella oli tapana tarjota kakkukahvit yleisölle. Samalla otin onnitteluja vastaan. Kauan harteilla ollut taakka alkoi pudota.

Karonkka pidettiin opetusravintolan kabinetissa. Olin kutsunut karonkkaan vain läheisimmät ystävät, noin 10 henkeä. Tilaisuuden ilmapiiri oli kaikista muodollisuuksista huolimatta lämminhenkinen ja välitön. En ollut juurikaan valmistellut puhettani. Olin pannut

kaiken energian väitöstilaisuudesta selviämiseen. Osoitin kiitossanoja kaikille läsnä oleville henkilökohtaisesti. Vastineeksi sain kaikilta ylistävät kiitospuheet. Ne kattoivat sopivasti keskeisiä elämän alueitani. Osa puheista oli kirjallisia ja sain ne muistoksi ja luettavaksi huonoina päivinä. Jo tämän takia kannatti pitää karonkka. Olin aluksi sitäkin vastaan. En ole varsinainen hienoihin juhliin osallistuja. Syvän ja lämpimän vaikutuksen tekivät entisen oppilaini tyttöjen musiikkiesitys. Kaiken kaikkiaan koko tilaisuus oli kaunis ja yksi elämäni tärkeimmistä tapahtumista.

Väitöksen jälkeen

Väitöstilaisuuden jälkeen alkoi uusi aika. Yli 10 vuotta kestänyt sidos ja taakkakin alkoi valua pois harteilta. Samalla palasin elämän realiteetteihin. Yhteys yhteiskunnallisesti tärkeään instituutioon katkesi. Olin omillani. Väitökseen liittyviä laskuja alkoi tipahdella postilaatikkoon. Rahallisesti väitös on kallis. En olisi mielelläni sijoittanut siihen noin paljon rahaa. Ansiosidonnaisen päivärahan päivät tulivat täyteen ja olin pari kuukautta Kelan peruspäivärahalla ja pienellä toimeentulotuella. Taloudellisesti olin taas aika pohjalla. Kotikuntani oli velvollinen työllistämään minut ja tarjosi kunnanvirastossa toimistoapulaisen tointa. Otin sen vastaan, koska en jaksanut lähteä kauemmas töitä etsimään. Tehtävät ja palkka eivät vastanneet lähellekään koulutustani. Olin juuri väitellyt ja aloin avustaa toimistohenkilökuntaa. Nielin ylpeyteni ja yritin sopeutua, koska tarvitsin senkin rahan. Arkiston järjestäminen oli lähellä väitöstutkimusta ja antoi voimia tehdä työtä. Työtoverit olivat mukavia. Jos tämä oli viimeinen työpaikka, olen siitä iloinen. Sain kokea miellyttävän työyhteisön.

Olin edelleen terapiassa masennuksen ja uupumuksen takia terveyskeskuksessa. Vähän myöhemmin siirryin keskussairaalan psykiatrisen poliklinikan asiakkaaksi ja olen siinä edelleen. Kaikesta huolimatta voimani eivät riittäneet työntekoon. Jäin sairauslomalle kesken työjakson. Uskon kuntoutuvani vielä, mutta en

odota enää ollenkaan tekeväni loistavaa uraa tohtorin tutkinnon päälle. Väitöskirjan tekeminen oli kuitenkin minulle tärkeä. Sain pitkäaikaisen haaveeni toteutumaan. Käytyäni pitkän ja vaikeuksia täynnä olevan prosessin läpi, olen tyytyväinen itseeni. Olen laajentanut elämännäkemykseni. Työttömänä ja rahattomana ollessani tohtorin tutkinto lisäsi/lisää ihmisarvoa. Tunsin olevani osa hyödyllistä yhteiskuntaa. Nyt terapian kautta opettelen kokemaan, että tällaisenaikin olen hyödyllinen ihminen. Historian tutkiminen on kuitenkin tullut jäädäkseen. Olen kiinnostunut kotipaikkakuntani historiasta. On aina yhtä innostavaa lukea vanhoja dokumentteja ja laskeutua kaukaiseen aikaan. Voisin ajatella vielä tekeväni jotain historiallista tutkimusta tai muuta vastaavaa voimieni mukaan. Sairaudet eivät ole vieneet älyäni. Voimat ovat vähentyneet, mutta toisaalta uskon, että olen saanut syvyyttä ja laajuutta ymmärrykseeni, joka voisi heijastua antoisalla tavalla tutkimukseen.

Kirjoittajan esittely:

Nimi: Saara Makkonen

Syntymävuosi: 1951

Arvo: Terveystieteiden tohtori

Väitöksen päivämäärä: 6.6.2008

Vastaväittäjä: Professori Kale Juva, Turun yliopisto

Kustos: Professori Sirpa Janhonen

Väitöskirjan nimi: Teknisestä apulaisesta laboratoriohitojaksi. Turun laboratoriohitojakoulutuksen kehitys vuosina 1955–1990.